
Toelichting bij Jesaja 55

1 O, alle dorstigen, kom tot de wateren, en u die geen geld hebt, kom, koop en eet, ja, kom, koop zonder geld, zonder prijs, wijn en melk.

2 Waarom weegt u geld af voor wat geen brood is, en uw arbeid voor wat niet verzadigen kan? Luister aandachtig naar Mij, eet het goede, en laat uw ziel vreugde scheppen in de overvloed.

3 Neig uw oor en kom tot Mij, luister, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare gunstbewijzen aan David.

4 Zie, Ik heb Hem gegeven als Getuige voor de volken, als Vorst en Gebieder voor de volken.

5 Zie, U zult een volk roepen dat U niet kende, en het volk dat U niet kende, zal naar U toe snellen, omwille van de HEERE, Uw God, voor de Heilige van Israël, want Hij heeft U verheerlijkt.

6 Zoek de HEERE terwijl Hij te vinden is, roep Hem aan terwijl Hij nabij is.

7 Laat de goddeloze zijn weg verlaten, de man van ongerechtigheid zijn gedachten. Laat hij zich bekeren tot de HEERE, dan zal Hij Zich over hem ontfermen, tot onze God, want Hij vergeeft veelvuldig.

8 Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE.

9 Want zoals de hemel hoger is dan de aarde, zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen en Mijn gedachten dan uw gedachten.

10 Want zoals regen of sneeuw neerdaalt van de hemel en daarheen niet terugkeert, maar de aarde doorvochtigt en maakt dat zij voortbrengt en doet opkomen, zaad geeft aan de zaaier en brood aan de eter,

11 zo zal Mijn woord zijn dat uit Mijn mond uitgaat: het zal niet vruchteloos tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend.

12 Want in blijdschap zult u uittrekken en met vrede voortgeleid worden. De bergen en de heuvels zullen voor uw ogen uitbreken in gejuich en alle bomen van het veld zullen in de handen klappen.

13 Voor een doornstruik zal een cipres opkomen, voor een distel zal een mirt opkomen; en het zal de HEERE zijn tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet zal worden uitgewist.



De profetie van Jesaja

Jesaja trad op als profeet binnen het Tienstammenrijk, in de tijd dat het Assyrische rijk oprukt en steeds meer landen inlijft en de inwoners daarvan deporteert.

Jesaja werd door God geroepen in het jaar dat koning Uzzia sterft (6:1), ca. 740 voor Chr. Hij profeteerde meer dan 40 jaar lang en maakte meerdere koningen mee, waaronder koning Hizkia (hoofdstuk 36-37). Het volk Israël is er niet best aan toe (1:1-4 en 9). In Jesaja's boodschap komen we - zoals bij veel profeten - zowel de oproep aan Israël tegen tot bekering, als voorzeggingen over wat er verder in de tijd zal gebeuren, tot aan de (weder)komst van de Messias toe.

Juist de voorzegging van toekomstige gebeurtenissen en in het bijzonder de informatie over het optreden van koning Kores (44:28 e.v.) heeft bij moderne theologen de gedachte gevoed dat de profeet Jesaja niet de enige schrijver van dit boek zou zijn. Men erkent niet de Bijbelse profetie, in die zin dat details over gebeurtenissen al lang daarvoor voorzegd zouden kunnen zijn. Men verdeelt daarom het boek in twee delen, 1-39 en 40-66 en suggereert dat het laatste deel door iemand anders geschreven zou zijn, nadat de bewuste gebeurtenissen al in vervulling gegaan zouden zijn. Hiermee gaat men voorbij aan tekstverwijzingen in het Nieuwe Testament, waaruit blijkt dat Jesaja ook de auteur moet zijn geweest van het laatste deel van het boek.

Jesaja 55

In dit hoofdstuk verwoordt Jesaja het verlangen van de HEERE dat Zijn volk hun heil bij Hem zal zoeken. De HEERE laat hen opnieuw weten wat Hij aan zegeningen voor hen heeft klaarliggen en dat het allemaal voor hen zal zijn als ze zich bekeren tot Hem. Aan het geduld van mensen kan een einde komen, maar het handelen van de HEERE gaat veel verder dan het voorstelbare. Hij blijft zoeken en nodigen en blijft ook kracht verlenen aan Zijn Woord. Ondanks de zorgwekkende geestelijke situatie van Israël van dat moment, krijgen we een blik in de toekomst te zien van de gezegende situatie die Gods volk zal gaan meemaken. Deze boodschap vinden we al in een notendop verpakt in de naam van Jesaja; 'redding van de HEERE'.

Toelichting bij de teksten

Vers 1-2

1 O, alle dorstigen, kom tot de wateren, en u die geen geld hebt, kom, koop en eet, ja, kom, koop zonder geld, zonder prijs, wijn en melk.

2 Waarom weegt u geld af voor wat geen brood is, en uw arbeid voor wat niet verzadigen kan? Luister aandachtig naar Mij, eet het goede, en laat uw ziel vreugde scheppen in de overvloed.

Dorst is in het boek Jesaja verbonden met de straf van God over de zonde (5:13), van het weggedwaald zijn bij de HEERE (41:17 - vs.14-20). Dorst lijden is het tegenovergestelde van een leven in Gods nabijheid en met Zijn zegen (48:21). Water voor dorstigen wordt ook in hoofdstuk 44 (44:1-6) gekoppeld aan de bekering van Israël (44:3).

Wateren zijn enerzijds het beeld van de volken (17:12-13) en van macht (40:12), waarover God overigens heerst. Anderzijds en in het boek van Jesaja veel meer wijzen de wateren ons op het toekomstige herstel van Israël (35:6-7; 49:10 en 58:11).

Wijn wijst enerzijds op het - verkeerde - zorgeloze genieten (5:1), maar anderzijds op vruchtbaarheid als gevolg van zegen (16:10) en naar de komst van de Messias (25:6).

Melk staat (in combinatie met honing) voor de zegen die God Zijn volk beloofde in het land Kanaän (Ex.13:5; Deut.6:4).

Wijn en melk komen ook op andere plaatsen in de Bijbel in combinatie voor. Ze wijzen ons op het feit dat God het beste wil(de) voor Zijn volk (Deut.32:12-14); ze wijzen ons op komende Messias (Gen.49:12) en de situatie die er bij Zijn komst (als Koning) zal aanbreken (Joël 3:18).

De beelden die hier gebruikt worden, wijzen ons op de HEERE, die Zijn volk Israël nog steeds het allerbeste wil geven: het leven naar het doel waartoe Hij Israël destijds geroepen heeft. Ze kunnen het beste krijgen, voor niets! Het is immers al voor hen bestemd.

Daar tegenover zien we het volk wat arm is, wat investeert in dingen die hen nooit kunnen verzadigen. Ze betalen letterlijk de prijs voor het jagen naar de verkeerde dingen. Het komen tot de HEERE en het luisteren naar Hem is de weg om die verzadiging wel te ontvangen.

Vers 3

3 Neig uw oor en kom tot Mij, luister, en uw ziel zal leven; want Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare gunstbewijzen aan David.

We lezen hier een oproep tot gehoorzaamheid. Wie op God gericht wordt, zal ook weer deel uitmaken van Zijn plan met Israël.

Het volk heeft het verbond gebroken (24:5; Dt.31:20-21) en God zal het verbond (op-)nieuw bevestigen (61:8; Jer.31; Zach.13).

Dat nieuwe verbond is onlosmakelijk verbonden met de 'rode draad' van Davids geslacht. God verwijst hier naar de zekere zegeningen die Hij heeft beloofd aan koning David (2Sam.7:8-16; Ps.132:11; Hand.13:34), die allen in vervulling gaan in de Persoon van de Grote David, de Messias (9:5-6; 16:5), door Wie het volk Israël tot haar doel kán en zál komen.

Vers 4-5

4 Zie, Ik heb Hem gegeven als Getuige voor de volken, als Vorst en Gebieder voor de volken.

5 Zie, U zult een volk roepen dat U niet kende, en het volk dat U niet kende, zal naar U toe snellen, omwille van de HEERE, Uw God, voor de Heilige van Israël, want Hij heeft U verheerlijkt.

Als we de hoofdstukken 15 t/m 35 van Jesaja lezen, vinden we daar voornamelijk aanklachten tegen de omringende volken. Het is duidelijk dat God hen zal straffen voor hun rol tegenover het volk Israël. Wie immers Gods volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan (Zach.2:8).

Toch is er ook hoop voor de volken. Daarover lezen we in Jesaja 55:4-5.

De komst van de Messias is niet alleen verbonden met het herstel van Israël, maar ook met de zegen voor de volken. Ook zij zullen in het heil van Israël delen. Als het volk Israël tot haar doel komt, zal dat de toestroom van de volken naar Jeruzalem op gang brengen (Zach.8:22-23).

Tallose verwijzingen zijn er over deze toekomstige tijd te vinden (zie o.a. Hagg.2:7-9; Zach.14:17; de Psalmen 72; 96:10; 98; 99:1-4).

De Grote Davidszoon zal de taak volbrengen (lett. vol maken) die God voor het volk Israël heeft weggelegd (Gen.12:3; Ex.19:5-6). Jezus Christus is de Getrouwe, Betrouwbare Getuige (Op.1:5).

Het apart noemen van 'de HEERE uw God' en 'de Heilige Israëls' komt in het boek Jesaja regelmatig voor. Samengevat komt het er op neer dat alle benamingen toekomen aan de Enige God, maar dat de namen specifieke aspecten van Hem belichten (43:3; 44:6; 54:5). Met de 'Heilige Israëls' (letterlijk: 'de Afgezonderde, Hij door Wie God zegeviert'), wordt de Messias bedoeld.

Voor HEERE staat er JHWH, de 'Ik ben Die ik ben', de meest persoonlijke naam van God, i.t.t. tot 'Elohim', Zijn algemene naam. JHWH is onveranderlijk en onafhankelijk. De Joden spraken uit eerbied over 'Adonai' (= Heer) en lazen JHWH als 'JeHoVaH'

Vers 6-7

6 Zoek de HEERE terwijl Hij te vinden is, roep Hem aan terwijl Hij nabij is.

7 Laat de goddeloze zijn weg verlaten, de man van ongerechtigheid zijn gedachten. Laat hij zich bekeren tot de HEERE, dan zal Hij Zich over hem ontfermen, tot onze God, want Hij vergeeft veelvuldig.

Helder en duidelijk is de oproep aan Israël om God te zoeken, om Hem aan te roepen, om zich te richten op dat wat Hij voor hen heeft klaarliggen. God is voor Israël nabij; Hij is voor hen te vinden (45:19).

God is keer op keer bereid om te vergeven, ook al zijn de zonden nog zo omvangrijk (1:18; 30:18; 49:13-16; 54:6-8; 55:7; 60:10). God wordt de Ontfermer genoemd (49:10; 54:10).

Opvallend is het voorwaardelijke aspect in deze verzen: God eist bekering (actie van het volk) en daarop zal Hij tonen dat Hij vergeeft (vgl. 1:16-20; 59:20). Het volk krijgt hier een opdracht.

Het volk is afgeweken van het verbond Ex.24), maar God is onveranderd gebleven. God vraagt hen om terug te keren van de verkeerde weg. Dan zal Hij hen ook weer kunnen tonen Wie Hij voor hen wil zijn. Aan God zal het niet liggen, maar de vraag is of het volk wil!

Vers 8-11

8 Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten, en uw wegen zijn niet Mijn wegen, spreekt de HEERE.

9 Want zoals de hemel hoger is dan de aarde, zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen en Mijn gedachten dan uw gedachten.

10 Want zoals regen of sneeuw neerdaalt van de hemel en daarheen niet terugkeert, maar de aarde doorvochtigt en maakt dat zij voortbrengt en doet opkomen, zaad geeft aan de zaaier en brood aan de eter,

11 zo zal Mijn woord zijn dat uit Mijn mond uitgaat: het zal niet vruchteloos tot Mij terugkeren, maar het zal doen wat Mij behaagt, en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend.

Vers 9 en 10 wijzen hier specifiek op Gods gedachten van ontferming voor Zijn volk. God verklaart Zijn genadige houding ten opzichte van het volk: Zijn plannen overstijgen het menselijke (40:12-14; Rom.11:33) en kunnen ook niet tenietgedaan worden door de houding van Zijn volk.

Gods gedachten zijn hoger dan de onze. Wie meent, dat Israël verworpen is om wat het gedaan heeft, weerspreekt dit woord, want dan zijn Gods gedachten gelijk aan de onze.

De waterkringloop dient ertoe dat alles op aarde blijft groeien en het water verdampt pas weer (en keert vervolgens terug op aarde als regen) als het eerst zijn werk gedaan heeft. Zo zullen de woorden en plannen van God niet tot Hem terugkeren, zonder dat ze tot hun doel zijn gekomen.

Het woord van God is niet te stuiten. Het doet wat God behaagt. God zendt Zijn woord als een hemelse kracht naar de aarde en het zal daar zijn werk doen. De waterkringloop (macro) wijst ons op de kracht van God (Ps.135:7; Jer.10:13; 51:16), waardoor Hij ook mensen (micro) kan brengen op de plek die Hij wil. Het is Gods behagen dat mensen tot Zijn doel zullen komen.

Enerzijds zien we in Jesaja 55 de God die roept en die wacht; die Zijn volk verantwoordelijkheid geeft in het terugkomen bij Hem, maar anderzijds ook de God die Zijn werk doet om hen terug te

brengen. Hier komen menselijke verantwoordelijkheid en Gods (verborgen) werk op een prachtige manier bij elkaar. Het één kan niet zonder het ander.

Ook hierin zien we weer een verwijzing naar Jezus Christus, Die als het levende Woord naar de aarde kwam en Die dat alles niet deed zonder resultaat. Dankzij Hem en door Hem komt de verbinding tussen God en mensen tot stand en heeft de zonde niet het beslissende woord.

Vers 12-13

12 Want in blijdschap zult u uittrekken en met vrede voortgeleid worden. De bergen en de heuvels zullen voor uw ogen uitbreken in gejuich en alle bomen van het veld zullen in de handen klappen.

13 Voor een doornstruik zal een cipres opkomen, voor een distel zal een mirt opkomen; en het zal de HEERE zijn tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet zal worden uitgewist.

Het resultaat van Gods volharding en de werking van Zijn Woord worden belicht door dit vooruitzicht. Als de Messias als Koning gekomen zal zijn en het volk Israël tot bekering gekomen zal zijn, zullen deze verzen vervuld worden (35:6-7; Joël 3:18; Am.9:13-14).

Zelfs de natuur zal meedoen in deze vreugde (49:13; Ps.96:12; 98:8).

Dorens en distels, die symbool staan voor Gods straf en oordeel (32:13), zullen vervangen worden door dennenbomen / cipressen en mirthebomen (41:19; 60:13; Hos.14:8), die wijzen op ultieme vruchtbaarheid en kracht, die steeds blijft doorgaan (groene kleur).

Ondanks alle goddeloosheid en weerbarstigheid van het volk Israël, zal God Zich Zijn doel met hen niet laten afpakken. Hij nodigt allen uit om hierin te delen en wie gehoor geven aan Zijn oproep zullen erin delen!

Toepassingsgedachten

Jesaja 55 is een geliefd hoofdstuk als het gaat om de nodiging van mensen tot de genade van God. In eerste instantie gaat het hier over Gods omgang met Zijn volk Israël (context), maar hiervan kunnen we ook veel leren over hoe God met mensen in het algemeen omgaat en over hoe mensen omgaan met datgene wat God hen zo graag wil geven.